

QUARTERES_9

EL COS DE L'OMBRA

poemes
(2006-2021)

Francesc Bellmunt

Pròleg de Xavier Bru de Sala

El cos de l'ombra

Francesc Bellmunt

Primera edició: setembre de 2021

© del text: Francesc Bellmunt
© del pròleg: Xavier Bru de Sala
© de la fotografia de l'autor a la solapa: Jaume Diana
© 2021 Tushita edicions

www.tushitaedicions.com
info@tushitaedicions.com

Disseny i maquetació: Sir Gawain & Co.

Col·lecció dirigida per Pau Gener i Enric Soler

Tots els drets reservats. No és permesa la reproducció total o parcial d'aquest llibre, ni el seu tractament informàtic, ni la seva transmissió a través de qualsevol mitjà, bé sigui electrònic, mecànic, per fotocòpia, per enregistrament o d'altres mètodes, sense el permís previ i per escrit dels titulars del copyright.

Imprès a: Romanyà Valls

ISBN: 978-84-123938-0-4
Dipòsit legal: B 14858-2021
Thema: DCC, DCF
IBIC: DCF

Pròleg

Xavier Bru de Sala

La primera cosa que tinc per dir al lector disposat a emprendre la lectura d'*El cos de l'ombra* és que ja cal que es calci, que es prepari, que Francesc Bellmunt no l'invita pas a un plàcid passeig de capvespre per fer gana abans de sopar i després mirar una sèrie per combatre la son o convocar-la. Ben al contrari, ja que

*Per viure sota els estels
a una ànima sense arrels
li han de créixer les sabates.*

Un recorregut vital i verbal a la intempèrie doncs, amb escassa il·luminació artificial, amb lligams, andamis i passeres més aviat eteris però no pas inexistents. Una exploració d'això tan incert que anomenem el propi jo, ben poc accessible, i del seu entorn incomprensible, estantís però ineludible de tan real com és l'existència. Un jo, el que es disposa a abocar-se als miralls de la poesia, desinflat i, ja abans de començar, desposseït de tota vanitat, tan disposat

a errar com a esdevenir erràtic, condició per descobrir-se i descobrir-nos el que mai no trobaríem per camins fressats o per itineraris preestablerts. La guia, no el mapa perquè no n'hi pot haver o tots són falsos des del moment que algú els consulta per orientar-se abans d'emprendre el viatge, les molles que van caient a terra i reflecteixen els estels de dalt amb més fulgor i tot, el compàs que marca alhora el rumb i el ritme, són les paraules. Les paraules, les polides paraules capaces de destapar-se i mostrar-se sense fons, les paraules, no el Verb, les paraules, no la Paraula que es voldria principi i fi de tot per imposar-se sota la llosa del seu pes –Bellmund és un descregut però no un escèptic— sinó les paraules que s'ordenen, que gairebé s'escriuen, que de fet s'inscriuen en el vers quan són convocades i convidades pel poeta a la festa del sentit de l'inefable.

Aquest llibre, i aquest poeta alegre i confiat, obscur sense voler i lluminós per vocació, només resulten accessibles als que sàpiguen o vulguin aprendre a pouar mentre s'enfilen, i encara, a sobre, tan lleugers d'equipatges, és a dir de prejudicis, d'antecedents, d'enfarfec de lletres, com per advertir, i agrair, que l'aventura que ha d'emprendre disposa d'una pàtina enjogassada encara que no tingui res a veure amb un joc. Bellmund és un poeta que mira de transcendir-se no pels miratges de l'elevació cap a esferes o estrats angèlics, sinó pel procediment, més eficaç però molt

poc assajat, de fugir de la gravetat que converteix en bunyol qualsevol gesticulació transcendentalista.

Sota els estels, de peus a terra, descalç però amb soles de gruix, peülles adquirides al llarg de la pròpia experiència, Bellmunt es mou entre el realisme, la consciència dels límits, la pesantor de viure i la màgia, no la dels conjurs i la dels encanteris sinó la del meravellós que sorprèn i corprèn tothom que sigui capaç de mantenir-se a l'espera, net i fràgil, per ser dit en l'acte d'escriure.

En els poemes d'*El cos de l'ombra* hi conviuen unes enormes dosis de realisme, d'autoconsciència dels confins, de l'edat, de les xacres, dels falsos remeis i dels que permeten anar passant, tota aquesta inevitable parafernàlia, amb una actitud vitalista, esforçada, aigua amunt. Res doncs de deixar-se lliscar, gens de pena ni de commiseració cap a un mateix, sinó un aferrar-se amb delit a tot allò que pugui contribuir a tornar agradable el pas de les estacions, tant si es tracta d'*àcid lisèrgic* com d'un *beset modernista*, perquè fins i tot el dolor, el sofriment, les dificultats fan de més bon portar quan

L'infern és d'un bell ametista

i, on,

...l'àngel desperta

per esbandir la malenconia saturnal i restaurar, amb amor, un estat d'ànim arronsat per efecte de la devastació dels anys i la visita inesperada i cruel de la malaltia, no la de l'ànima sinó la ferotge.

Allò de miraculós, o si voleu terapèutic, que té la poesia de Bellmunt és una capacitat d'astorament i de transformació fora del comú, que ben probablement no fora la mateixa, o no arribaria tan enllà, sense l'acte de convertir els cecs i foscs impulsos antigravitatoris en paraules capaces de transportar el poeta, i en bona part també el lector, cap a mons i mirades que van més enllà de l'habitual percepció. Per aguada que sigui, mai serà tan agosarada i reveladora si es queda en desig com si es dispara, es concreta, es fa vivència alternativa a cavall del pegàs ascendent de les paraules ben trobades i bellament enfilades. De vegades, o més sovint del que sembla, els cognoms, en aquest més que el nom de fonts, tot i que hi combina, poden ser premonitoris o marcar més una forma de ser, de sentir-se, que posem per cas el signe del zodíac.

No es tracta pas en aquests poemes d'enganyar-se, i menys encara d'enganyar o acaronar-se el llom, el propi o el del lector, sinó d'explorar, de remarcar, d'assenyalar que, si no tot es dona per perdut, és molt el que podem recuperar del passat, amb un gaudi ben segur que superior, per l'efecte de la més vívida i reflexiva rememoració, del

nou angle des d'on s'hi accedeix a través de la memòria i la voluntat, si molt convé, i gairebé sempre convé, amb una consciència enjogassada.

*Ara entenc les pedres
d'aquelles passeres d'abans...
Són al riu on les vam deixar,
eternament disposades,
per si hi volem tornar a jugar.*

Bellmunt és un excel·lent i en principi distant, quasi desinteressat observador de si mateix. Poeta entomòleg, com li agradava a Guerau. Dotat a més d'una capacitat expressiva i d'una abundància de recursos, des del pastitx, tant de la poesia popular com de la culta, a l'agermanament d'opòsits passant per la més inesperada associació metafòrica d'idees. Per això, al contrari que tants d'altres poetes, ni s'absté de vanagloriar-se quan toca, ni s'està d'exposar, o potser d'experimentar sentiments de culpabilitat i encara menys de contrició. Si és partidari de la revenja o troba que l'odi no és pas un sentiment odiós, doncs ho expressa sense vergonyes, giragonses, ni complexos. Bellmunt porta dins seu, com un estendard, el seu jo de

rebec infant que, just, no jutja.

D'aquí passem, siusplau per força, a un brevíssim apunt sobre la relació de la poesia amb la veritat, que com més em capfica més lluny estic de treure'n algun entrellat més enllà de la constatació que poesia i impostura estan del tot renyides, cosa que si interioritzessin bona part, sinó la majoria dels poetes, tan foranis com nostrats, estalviaria molt dispendi de paper imprès i encara més d'energies malgastades en el simulacre d'unes societats poètiques en forma de cercle tancat i suports mutus entreteixits amb envejoses o menyspreadors mirades de reüll. Com que un poema és una mena de moneda llançada a l'aire, no hi ha cap marxamo que garanteixi al lector, i potser ni tan sols al mateix poeta, que el seu aliatge és de llei. Tot i això, com que tan escriure poesia com l'acció paral·lela de llegir-la afuen i afinen els sentits de la percepció, sí que es pot destriar, segons el dring, la falsedat de l'autenticitat. Com en tot amor, la poesia no vol enganys que l'engavanyin. Vet aquí que els poemes de Francesc Bellmunt no són sinó un grapat de pedres llançades enlaira per confiar que, precioses per compressió, vencin la força de la gravetat. Ell, que és persona d'alta cultura, es complau a homenatjar, i compartir, la distant i docta saviesa popular. No és pas un exercici fàcil, en tot cas és impossible d'impostar.

*Déu, de ser honrat o per normal eficiència,
no hauria d'haver creat amb son alè la innocència*

D'aquí la seva imatge autèntica, que només se significa
per l'exacta mesura dels versos que la componen,

*Ballo al fil de la navalla,
no m'atura cap muralla
ni desafio ni callo,
finto la disputa i sallo.*

Arribem així, en aquesta enèsima relectura d'*El cos de l'ombra* que miro de fer per orientar el lector, és a dir el meu jo de lector que s'avança en el temps, no en el gaudi, als altres lectors. al que potser és el poema central del llibre, *TRASH*, el més complex, el més agosarat i ric de connotacions i sensacions. Aquí el poeta, ja mestre del seu ofici, deixa lliures del tot els magnífics cavalls del llenguatge, i vet aquí que els corsers de les paraules despleguen les ales i el conviden a emprendre un viatge iniciàtic i lúdic. *TRASH* és un rap en part ferreterià, però sense cap mena de transfons autocompassiu ni d'exhibicionisme pedantesc amagat sota la retòrica de la falsa humilitat. Ni perdó ni absolució dons, sinó el temps i la maltempsada de l'amor reviscuts al galop de la més extrema lucidesa: va passar això, i aquesta,

al del cant que s'atropella i s'estalona sense perdre el fil ni l'equilibri, és la millor manera de fixar-ho, d'aprehendre-ho, de reciclar-ho i de convertir les restes o deixalles en material que brilla i enlluerna. TRASH s'ha de llegir d'una tirada, havent agafat molt d'aire, sense respirar ni aturar-se. S'ha de llegir i tornar a llegir, cada vegada més de pressa, fins a caure esgotat, fascinat, amb els ulls desorbitats i esbaltanats de tantes pampallugues.

★ ★ ★

Desconfiat i desconfinat, el poeta cuida de no arrambar-se, per dir-ho en els termes clàssics que fan referència a les dues perillosos amenaces que sotjaven a banda i banda de l'estret de Messina, el remolí d' Escil·la o el penya-segat de Caribdis. Per ser més exactes i en honor a la veritat que el mite transfigura però no falseja, tant Escil·la com Caribdis eren dos remolins, en efecte situats a banda i banda de l'entrada del dit estret. Encara que de fet desapareguessin en temps moderns d'aquelles aigües tan fascinats i travesades de corrents arran d'un terratrèmol, la metàfora ve a tomb per abordar la qüestió sobre els dos eterns opòsits que en la poesia de Bellmunt es resolen de forma insòlita i diria exemplar si no fos que cap de nosaltres és exemple de

res. No s'arramba, deia en iniciar el paràgraf, ni a Escil·la ni a Caribdis. Aclarim ara que es tracta de l'Escil·la de la raó i el Caribdis de les emocions. Ni a una banda ni a l'altre de l'estret però tampoc passa pel mig com qui fuig d'estudi. La seva fórmula, més que magistral, tectònica, consisteix a aproximar-los per tal, no de caure-hi, sinó de precipitar-s'hi. En tots dos, tots dos alhora, convertits en un de sol, perquè no hi altra forma honesta i pràctica de bussejar en un mateix.

Condicció necessària, i en aquest cas suficient per afrontar el tema dels temes, el que mou el cel i les altes esferes, que no és cap altre sinó l'amor. Poemes d'amor i alhora, i per això, de revolta contra l'amor i les seves ineludibles trampes:

*Trincat a l'oceà de la impostura
boquejo a la coberta de l'amor...*

Els lectors que hem arribat fins aquí ja estem prou introduïts en la poesia de Bellmunt per estalviar-me de prosseguir en el risc d'acompanyar-lo, sempre de tu a tu, sempre al ras. Ara ja estem en disposició d'arrelar-nos-hi, com ell descalços, sense tornaveus ni mediacions, segurs com estarem de tanta clarícia per obscures que es vagin tornant les metàfores que ens assalten.

Abans de plegar però, i per no fer-ho de manera abrupta, o sia desconsiderada, un parell, o més aviat un tercet, de remarques sobre aquest poeta esperançat i alhora fatalista, vitalista i pessimista. La primera es refereix a la seva inclinació pels dons de la natura, sempre vivificada per la pròpia mirada, és a dir humanitzada i antropomorfitzada. Basti un sol exemple, entre tantes penetrants percepcions:

El cor generós i absurd de l'ametller

La segona es refereix a la penúltima secció del llibre, composta per apunts o fragments gairebé espasmòdics, amb força probabilitat troballes que assalten el poeta a la impensada o l'enxampen quan no s'ho espera com un ham carnerià. Són la promesa de nous lliuraments? En la meua manera d'entendre l'escriptura, de poesia o bé se'n fa com un ofici, amb dedicació constant i exercici d'unes facultats extraordinàries, cas de Brossa o de Verlaine entre pocs d'altres, o bé cal abstenir-se'n, resistir-s'hi, posar un dic a l'impuls que ens assalta i en tot cas no cedir quan sobreïx sinó quan rebenta les comportes de l'ànima i no hi ha més remei que fixar per escrit la inundació. O per dir-ho en una immortal i abismal metàfora seva

*Atrapada a l'horitzó crepuscular la claror
xisclava*

Bellmunt és un poeta de la segona espècie. No un farsant com em sembla que ha quedat ben establert, no un que s'inscriu a la tribu dels incitats a satisfer l'ego ocupant cadira o tamboret, segur que mai pedestal, a l'àgora, sinó un poeta que s'enfronta i es planta cara, valent, agosarat, llançat a l'ímpetu de les paraules, algú que a qui la poesia assalta per revestir-lo tot desvestint-lo, sense més miraments que els de la fixació formal que és la que acaba emmotllant el propi jo amb les paraules que n'emanen.

Per acabar, ara sí, reconsiderem la idea que molts han heretat del poeta romàntic, és a dir d'algú que omple la seva vida de fantasmes i de somnis, d'algú que es troba superior o vol ser considerat com a tal. Idea del tot aliena tant a l'autor d'aquet llibre com al benaurat que ha disposat del privilegi quasi herculi de prologar-lo. Ben al contrari, Bellmunt és capaç d'acomplir el prodigi de recórrer a l'antiga pietas horaciana i alhora a la pregària popular per teixir un vel d'ironia sobre la seva pròpia angúnia:

*Bon aràcnid de la guarda
tu que ets dolça companyia
pots vestir-me la basarda
amb trames de tela pia?*

Bona lectura a tos els amics de l'ànima de Francesc Bellmunt, tant als que ja ho eren abans de començar *El cos de l'ombra* com als que no tindran més remei que esdevenir-ne quan l'hagin acabat però no conclòs.

EL COS DE L'OMBRA

*D'un oeil à l'autre oeil le nuage passe, comme
Sodome vers Babel.*
Paul Celan

Penso en la menuda arcàdia d'una petxina buida.
Jordi Sarsanedas

*Il me reste si peu de temps
Pour aller au bout de moi même*
Louis Aragon

EMPREMTA

TARDORAL

No creguis que tot això que ens fuig,
llarga i agresta marea d'un enuig,
demà ens ho torni de bona gana
el temps, que és qui paga i mana,
fent-nos creure, amb son fals enfuig,
que la terra mai és del tot plana.

I ho és de plana i la seva llum.
De la llisor dels àngels presum
son horitzó, net de serralades.
Terra d'amor, d'eternes albares.
No vull ser bèstia que en flairar el fum
escapa de l'ànima cremada.

PERFIL

CAMISA

Entre llençols, al meu terrat comunitari
rere un mur, penjada pel cor, una camisa.
Fa dies que hi és orfe d'ús i calendari
deposada al sol: ix ix ela, blanca i llisa.

Mansa, exhausta d'oblit —ni amb l'oreig es belluga—
viu de cos present, respit d'una treva fingida:
mànigues a plom, esfumat l'aprest, s'arruga.
Prevista mortalla d'un dolor fet a mida.

Tothom que puja a estendre fa temps que la ignora,
ningú gosa palpar la fantasmal penyora
car el seu net reclam, qui l'atén, es mareja.

Sols la lluna pia s'hi emparenta de nit,
l'alleta amb les excelses dèries del seu pit,
generós doll maternal que l'obscura argenta.

HOSTAL DELS 80

En mig del passeig sense piscina
coronat d'un neó blau micòtic
un hostal untat de margarina
amb tele suant mundial patriòtic.

L'eco de l'onada narcotitza,
làudan d'ocellots, pins i borrasca
a l'armari un pijama agonitza
i al càmping, l'estiu se la casca.

Com aràcnids, a la cambra quatre,
teixim un orgasme estratosfèric,
som ambre Morgan sobre un vell catre
urgits pels artells d'un suec colèric.

El record mai és del tot alegre
però per maquillar té un do d'artista
un vell camaleó en blanc i negre
que ens confita el cor amb llengua trista.

ESTIU ANTIC

Nenes llegendàries d'ombra rostida
sexe macís que la fosca destil·la
son santes dolces amb cor d'envestida
penetrant l'obscur amb mugrons d'argila

Letals taxadores d'ungles rogents
núbils caçadores, nines furtives,
s'ensenyen en pòdiums iridescents
prop de l'arenal, com reines altives.

Els grans cavallers de l'ofici mascle
festegen en ramat foll a manta llet;
s'estanyarà el fat del més vell oracle.

Així, quan l'èxtasi les ànimes desdobla
i la música es queda orfe de lletra
Déu, des del sub-buffer, amb les go-gó s'acobla.

COCAÏNA

La canoa mental s'acosta al saltant de la nit,
ai! l'udolar somort de la seva fresa atuïdora.
L'holocaust conceptual s'atura amb un impuls abduït.
Pladur avall relisca una capa d'oli d'aurora.

Marlboros agònics, tres kleenex del Sorli Discau
El cervell sofà llit que l'igni butà ha esbardellat
s'imagina un gramet d'enxaneta que saluda i cau.

CARTA

L'ocàs enfebrat desplega el seu mostrari de sang.
Sota la boira el moll és una butxaca buida
i el vacil·lant fanalet de la taverna, el borro.

Vells mariners hi dilapiden amb llardosa pompa
cabals arrabassats en abordatges sanguinaris.
Sirenes amb una pàtina de làudan Rousseau
canten hipnòtiques tonades per estavellar.

L'estol de bergants pudents avarats prop de la mort
naufrauen als llits pixats per mil cigales incontinents.
Des d'aquí puc llegir el tatuatge de l'horitzó:
Cap infern disposa del foc que ens mereixem.

Un mercader m'ha firat una vela que sap fer garbí,
parrac rampinyat, diu, d'una bitàcola corsària.
Si pots, vine i encara podràs sentir el silenci
que bressola el pins com la mort em bressola.

Teu, al costat de les maletes que em vaig emportar.

A l'amic Francesc Gudiol Munté.

QUIMIO

Veig que a prop de la mort la mort no vibra
i que per l'infern no posaré la mà al foc,
ni prestaré el meu cor a cap dona tatuada
ni solcaré la faç del llac nocturn de l'opi
muntat en una bicicleta lisèrgica de lloguer
ni faré nit a les muntanyes de l'os rentador
ni tatuaré cérvols a l'escorça d'un quercus,
ni ballaré a set canes d'un cadàver enemic,
ni menjaré escaldums de bèstia trista...

I així defalleixo sota la lluna d'octubre.
Als meus racons hi plou essència d'extinció.

ABSENTA

P el blau alcohol de la finestra
s'escapa el capvespre daurat,
figueres d'esporgat agresta
ombregen el claustre amagat.
Rampant, la tenebra s'enfila
pels mosaics envitricollats
d'aquesta infidel estampida:
talps, gripaus, mussols i fagines
endolcint el meu mal de cap.
L'infern és d'un bell ametista
sobretot al cargol d'escala
on jactanciosos i terribles
els dards d'absenta em reclamen
pel teu petjar de passa trista
un beset d'amor modernista.

ALCOHOL

Teiera del mal
on trempa l'espasa
el boig boreal.

Joguina de cendra
petons i ferides
amb el vent oblides.

L'amor deserta
d'una mort saturna
quan l'àngel desperta.

Al doctor Rafael Bros Caimarí.

INFART

Al rebost del pit s'hi entaforà una làmia
que amb una broca d'or em llampà el seu odi
tatuant mig cor amb símbols de muda infàmia.
Quan la boira riu, el meu seny atalaia en somnis
l'estèril cau obscur amb la llum de l'enyorança:
mur de grafits penitents, flors de saia esgrafiades.